

Univ. prof. dr. Marjan Žagar — šestdesetletnik

Naš Marjan je eden od mnogih slovenskih intelektualcev, ki jim je šele povojna doba materialno omogočila, da se izkažejo kot univerzitetni pedagogi in raziskovalci. Rojen 21. 3. 1920 v Šentjurju pri Celju, se je pred vojno na mariborskem učiteljskem pripravljaval za učiteljski poklic. Prehitela ga je vojna, znašel se je v nemškem vojnem ujetništvu in nato v NOV. Po osvoboditvi je bil med drugim direktor programa Radia Ljubljana, načelnik oddelka za komunalo pri beograjskem ministrstvu, v zveznem komiteju za šolstvo in znanost in svetnik v Albaniji. Ko se je vpisal na univerzo kot izredni študent na geografijo na takratni prirodoslovno matematični fakulteti v Ljubljani, ga je pokojni prof. Anton Melik pritegnil k raziskovalnemu delu. Temu se ni izneveril tudi v naslednjih treh letih po diplomu l. 1955, ko je začel z učiteljskim poklicem, v katerega ga je usmerila srednja šola: predavatelj geografije na šolah v Šmarju in v Celju. V ospredju njegovega raziskovanja je bila regionalna geografija domače ožje in širše, savinjske regije. Po naslovih njegovih prvih objav bi sodili, da se je ukvarjal z urbano geografijo (Geografija trga Šentjurja), agrarno geografijo (Savinjska dolina in hmelj), geografijo industrije (Vpliv industrije na okolico) in prebivalstva (Problemi delovne sile železarne šture). Toda v resnici je težišče njegovih takratnih razprav regionalni kompleks, s posebnim vidikom na enem pojavu. Tako je bila tisti čas koncipirana večina geografskih študij. Ko je tedanji inštitut (in sedanja PZE) za geografijo razširjal krog svojih sodelavcev, se mu je kot asistent l. 1958 pridružil tudi naš jubilar. Čez šest let je doktoriral z disertacijo iz regionalne geografije, za katero je izbral pokrajino, ki jo je spoznaval kot partizan-Kozjansko; »Kozjansko-gospodarsko geografska problematika« (GZ 1967) je še danes edina geografska monografija tega nerazvitega dela Slovenije. Z njo pa domače pokrajine še ni zapustil. To je med drugim izpričal tudi pri sodelovanju v Krajevnem leksikonu Slovenije, ki mu je za tretjo knjigo prispeval opis domače občine Šentjur.

Nadaljnje raziskovanje so usmerili učni predmeti, ki jih je jubilar prevzel v Oddelku za geografijo, kjer je postal l. 1961 predavatelj geografije turizma (od l. 1965 je univerzitetni učitelj), kasneje pa tudi geografijo prometa. Njegovo zavzemanje je rodilo samostojno študijsko usmeritev v

geografijo turizma, ki je med dveletnim obstojem izšolala številne turistične kadre. Kot sodelavcu s prakso v srednji šoli mu je delovni kolektiv poveril še predavanje metodike geografije na drugi stopnji in regionalno geografijo razvitega sveta. Zasedovati svetovni razvoj na štirih geografskih panogah ni lahko, še teže se je v vseh raziskovalno uveljavljati. Skrajša sta turizem in promet enakopravno pritegovala njegovo raziskovanje, katerega plod je nekaj turistično-prometnih analiz Slovenije in nekaterih njenih predelov. Kasneje se je vedno bolj posvečal prometu. Tu se je jubilarant uveljavil v Sloveniji kot edini in najvidnejši strokovnjak v prometni geografiji. Njegove novejšje prometne študije odlikujejo kvantitativne metode. Kvantifikacija je odlika tudi njegovega priročnika, ki ga je izdala Filozofska fakulteta pod naslovom Analiza prometnega omrežja v geografiji.

Oris jubilarantovega raziskovalnega dela ne sme prezreti njegovega sodelovanja z geografskimi, gospodarskimi in drugimi organizacijami. Z Geografskim inštitutom Antona Melika SAZU je sodeloval pri proučevanju kvartarnih sedimentov in njihove izrabe in zlasti poplav, z Geografskim inštitutom univerze pa pri proučevanju turizma in prometa.

Po smrti prof. dr. J. Medveda je na jubilaranta-predavatelja metodike geografije padla še skrb za geografijo v usmerjenem srednjem šolstvu. Pri tem nevhvaležnem poslu vložen trud ni rodil rezultatov v ustrezni meri. Mnogo bolj hvaležna je bila na primer organizacija tečajev za dopolnilno izobraževanje turističnih kadrov, kjer je v ozadju stala s svojo pomočjo Gospodarska zbornica.

Marjan pa ne bi bil Marjan, če svojega delovanja ne bi razširjal preko okvirjev svoje pedagoško znanstvene enote na razna javna področja. Najvidnejše se je vključil v gibanje »znanost mladini«. Je predsednik ustrezne slovenske organizacije. Od l. 1975 je predsednik zvezne organizacije in po l. 1976 predsednik Unescove organizacije za izvenšolske znanstvene aktivnosti. Za pedagoške zasluge na tem področju mu je bila za leto 1979 podeljena najvišja pedagoška slovenska nagrada za leto 1979: nagrada Staneta Žagarja.

Marjan, znanci, kolegi in prijatelji Ti želimo še obilno zdravih in plodnih let.

Bibliografija važnejših objav prof. dr. M. Žagarja

- Geografija trga Šentjurja. Geografski vestnik XXVII-XXVIII/1955-56, 263-310. Ljubljana
- Šentjur v preteklosti. V: Šentjur v borbi. Zveza borcev v Celju, 1956, 40-62 (tudi urednik zbornika)
- Savinjska dolina in hmelj. Celjski zbornik 1957, 9-33
- Uticaj industrije na okolino. Zbornik radova V. kongresa geografa FLRJ, 1959, 447-449, Cetinje
- Problemi delovne sile železarne v Štorah. Celjski zbornik 1959, 64-76
- Geografski učinki neurja med Konjicami in Krškim. Geografski vestnik XXXII/1960, 235-236, Ljubljana (skupno z M. Šiferjem)
- Turistične struje v Sloveniji. Zbornik VI. kongresa geografov FLRJ, 1962, 125-135. Ljubljana
- Vogljansko-rogaško podolje in Kozjansko. Geografski obzornik XI/1964, 2, 43-46, Ljubljana
- Turistične perspektive Barja in njegovega obrobja. Geografski obzornik XI/1964, 4, 124-126. Ljubljana
- Tabor pri Dornberku. Geografski zbornik SAZU IX/1965, 8-114, Ljubljana
- Nekatere današnje in bodoče geografsko-prometne turistične karakteristike Postojne. Geografski obzornik XII/1965, 4, 108-113, Ljubljana
- Slovensko cestno omrežje in turizem. Turistični vestnik XIV/1966, 16-19, Ljubljana

- O zimskem turizmu. Turistični vestnik XIV/1966, 118-122, Ljubljana
- Prostorsko in časovno vrednotenje zemljiško-posestnih skupin v geografiji. Geografski vestnik XXXVIII/1966, 133-143, Ljubljana (skupno z M. Natkom)
- Kozjansko, gospodarsko geografska problematika. Geografski zbornik X/1967, 11-155, Ljubljana
- O značilnostih cestnega prometa v Sloveniji. Geografski zbornik X/1967, 307-329, Ljubljana
- Mednarodna vloga slovenskega cestnega omrežja. Gradbeni vestnik 17/1968, 27-31, Ljubljana
- Prometne in turistične značilnosti obmejne regije. V: Jugovzhodna Koroška, 1970, 75-86, Ljubljana
- Les problèmes et les processus dans les régions sous-développées. V: Regional studies-methods and analyses, 1971, 289-292, Budapest
- Höhleltourismus. V: Proceedings of the 4th International Congress of speleology in Yugoslavia. 1971, 161-163, Ljubljana
- Gibanje prebivalstva na Gabrovškem pri Litiji. Biološki vestnik 19/1971, 35-40, Ljubljana
- Šentjurska pokrajina in njeni ljudje. V: Ob odkritju spomenika bratom Ipavcem, 1972, 41-48, Ljubljana
- Blaž Kocen. Geografski vestnik ILIV/1972, 87-90, Ljubljana
- Naš gorski svet-osnova za zimski turizem. Turistični vestnik 1972, 203-208, Ljubljana
- Ponikva in Blaž Kocen. Geografski obzornik XIX/1972, 48-52, Ljubljana
- Prebivalstvo med Šentjernejem in Gorjanci. Biološki vestnik 21/1973, 97-109, Ljubljana
- Uloga prometa u turizmu. V: Geografska praksa i turizam, 1973, 51-59, Beograd
- Specifičnost saobračajno geografskog položaja Slovenije u okviru Jugoslavije, Zbornik kongresa geografa Jugoslavije, 1974, 449-456, Sarajevo
- Prometno-geografske razmere v Voglajnsko-sotelski pokrajini. V: Zbornik Voglajnsko-sotelska Slovenija, 1974, 177-193, Ljubljana (tudi uredil zbornik)
- Prometna križišča in smeri v Sloveniji. Geografski vestnik 47/1975, 107-120, Ljubljana
- Turizem v Sloveniji. V: Zbornik simpozija Turizem in regionalno planiranje. Geographica Slovenica, 1976, 99-106, Ljubljana
- Občina Šentjur. V: R. Savnik, Krajevni leksikon Slovenije, 1976, 3. knjiga, 313-349, Ljubljana
- Nekateri vidiki turistično-prometnega razvoja Bovškega. V: Zgornje Posočje, 1978, 219-228 (skupno z J. Kunaverjevo)
- Poplavna področja ob Sotli. Geografski zbornik XVII/1977, 161-198, Ljubljana 1978 (skupno z M. Kolbeznom)
- Postwar Internal Migration in Southeastern Europe. Demographic Developments in Eastern Europe. Praeger Publ., 1977, 208-244, New York (skupno z P. W. Carter)
- Turizem v Sloveniji. Geographica Slovenica 1977, 5, 99-106, Ljubljana
- Osnovno prometno omrežje Jugoslavije. Geografski vestnik XLIX/1977, 139-146, Ljubljana
- Vloga prometa pri razvoju ruralne pokrajine. Geographica slovenica, 6, 1978, 29-33, Ljubljana
- Prometna vloga Maribora. V: Zbornik 11. zborovanja slovenskih geografov v Mariboru. Mariborsko Podravje, 1979, 83-92, Maribor
- Analiza prometnega omrežja v geografiji. Ljubljana 1979, 106
- Einfluss des Tourismus auf die Wandlung der Grenzregionen. Arbeiten des Sozialgeographischen und Wirtschaftsgeogr. Institutes: Tourismus and Border. 1979, 37-40, Frankfurt/Main (v slovenščini str. 57-60)